

ОПИС
навчального курсу (за вибором)
«Національна єдність українців у XIX–XX ст.: ідея, виклики, втілення», що
викладається в межах ОПШ другого (магістерського) рівня для здобувачів
спеціальності 054 «Соціологія»
у Львівському національному університеті імені Івана Франка

В українській історичній та політичній термінології національна єдність, що є однією з основоположних складових національної ідеї, трактується як “соборність”. Перспектива реалізації ідеї національної єдності України була однією з ключових питань національного дискурсу XIX–початку XX ст.

Михайло Грушевський у статті “Галичина і Україна” (1906 р.) визнавав існування потенційної небезпеки створення “двох національностей на одній етнографічній основі. Втім український політичний актив впродовж другої половини XIX – на початку XX ст. наполегливо артикулювало соборницькі проекти. Ідея національної єдності України була практично втілена в проголошенні на Софійському майдані Києва 22 січня 1919 р. актів Української Національної Ради ЗУНР та Універсалу Директорії УНР про об’єднання УНР і ЗУНР в одну державу, що започаткувало процес національно-державної інтеграції українських територій. Внаслідок поразки української революції, українські землі тимчасово опинилися у складі чотирьох держав. Однак тактичні та стратегічні помилки політичних та військових діячів не змогли звести нанівець юридичних та фактичних наслідків актів об’єднання УНР і ЗУНР. Головне досягнення визвольних змагань революційної доби – закріплення в свідомості широких мас українського населення по обидва боки Збруча ідеї національної єдності. Надалі український національно-визвольний рух й врешті відновлення незалежності України в 1991 р. здійснювалися виключно в контексті соборницької ідеї.

Проблема національної єдності України має не лише суто наукову, а й суспільно-політичну актуальність, без утвердження загальнонаціональної української ідеї неможливо уявити динамічний розвиток і модернізацію держави. В умовах військової агресії Росії проти України такий навчальний курс є особливо актуальний – з огляду на те, що курс заперечує та розвінчує фальшиві наративи російського президента, натомість сприятиме усвідомленню окремішності і єдності українського народу та нагальної потреби консолідації патріотичних сил.

Обсяг навчального курсу «Національна єдність українців у XIX–XX ст.: ідея, виклики, втілення» – 90 годин 9 з них: 30 годин лекцій, 60 годин самостійної роботи, що становить 3,0 кредити (відповідно до Європейської кредитно-трансферної системи / ECTS).

Вивчення курсу базуватиметься на підставових знаннях студентів з історії України від найдавніших часів до сьогодення.

Мета навчального курсу – висвітлити процес становлення національної ідеї та практики реалізації її соборницького контексту, які стали основою для становлення модерної української нації.

Навчальний курс розроблений на основі міждисциплінарного підходу із залученням найновіших історіографічних досліджень і широкої джерельної бази.

Програма навчальної дисципліни складається з 2 змістових модулів:

1. Формування ідеї національної єдності українців в XIX – поч.. XX ст.
2. Проблеми та практики реалізації соборницької ідеї в українській революції 1917–1921 рр.

У межах курсу студент/ка виконуватиме залікову роботу (есе).

Рекомендована література:

- Грицак Я. Нарис історії України: формування модерної української нації XIX–XX ст. 2-е вид. Київ, 2000.
- Єкельчик С.. Історія України. Становлення модерної нації. Київ: Laurus, 2011.

- Нариси історії української революції 1917–1921 років / Ред. кол.: В. А. Смолій (голова), Г. В. Боряк, В. Ф. Верстюк, С. В. Кульчицький, та ін.; Авт. кол.: О. Д. Бойко, В. Ф. Верстюк (керівн.), В. І. Головченко, Г. Г. Єфіменко, С. В. Кульчицький, О. І. Лупандін, О. В. Михайлова, Т. С. Осташко, О. Й. Павлишин, Р. Я. Пиріг, О. С. Рубльов, В. В. Скальський, В. Ф. Солдатенко. НАН України. Інститут історії України. Кн. 2. К.: НВП «Видавництво «Наукова думка» НАН України», 2012.
- Павлишин О. Й. Акти Злуки УНР і ЗУНР // Велика українська енциклопедія. https://vue.gov.ua/%D0%90%D0%BA%D1%82%D0%B8_%D0%97%D0%BB%D1%83%D0%BA%D0%B8_%D0%A3%D0%9D%D0%A0_%D1%96_%D0%97%D0%A3%D0%9D%D0%A0

Павлишин О. Акти Злуки (об'єднання, соборності) УНР і ЗУНР // Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія. Т. 1: А–Ж. Івано-Франківськ. С. 37–40.

- Павлишин О. Акти Злуки // Світова історія XX–XXI століть. Енциклопедичний словник / За ред. І. Підкови і Р. Шуста; вид. 3-е доповн. Львів: Літопис, 2020. С. 29–30.
- Павлишин О. Діяльність у Болгарії представників Союзу Визволення України та Головної Української Ради // Україна і Болгарія в історії Європи: збірник наукових праць / Ін-т історії України НАН України; Інститут історичних досліджень БАН; Комісія істориків України і Болгарії; Наукове товариство історії дипломатії та міжнародних відносин; Київ: Ін-т історії України НАН України, 2019. С. 379–384.
- Павлишин О. Документи до історії підписання Передвступного договору між Українською Народною Республікою і Західно-Українською Народною Республікою (м. Фастів, 1 грудня 1918 р.) // Проблеми вивчення історії української революції. Збірник наукових праць / Інститут історії України НАН України. Київ, 2021. Вип. 16. С. 203–213.
- Павлишин О. Міністерство Галицьких справ УНР у Кам'янці на Поділлі (липень–жовтень 1919) // Проблеми вивчення історії української революції 1917–1921 років / Національна академія наук України; Інститут історії України. К., 2016. Вип. 12. С. 206–222.
- Павлишин О. Об'єднання Української Народної Республіки і Західно-Української Народної Республіки: обставини та наслідки // Вісник НТШ. Львів, 2019. Весна–літо, Ч. 61. С. 43–49.
- Павлишин О. Об'єднання УНР і ЗУНР: політико-правовий аспект (кінець 1918 р. – перша половина 1919 р.) // Вісник Львівського університету. Серія історична. Львів, 2002. Вип. 37/1. С. 327–349.
- Павлишин О. «Соборницька» ідея в дискурсі еміграційної історіографії української революції // Україна на історіографічній мапі міжвоєнної Європи / Ukraine on the Historiographic Map of Interwar Europe: Матеріали міжнародної наукової конференції (Мюнхен, Німеччина, 1–3 липня 2012 р.). Київ: Інститут історії України НАН України, 2014. С. 59–73.
- Павлишин О. Соборницький контекст національно-визвольної боротьби Закарпаття // Вісник Львівської комерційної академії. Львів: Видавництво Львівської комерційної академії, 2015, вип. 13 (Серія – Гуманітарні науки). С. 62–69.
- Павлишин Олег. Українська Національна Рада у Кам'янці на Поділлі (1920) // Проблеми вивчення історії української революції 1917–1921 років / Національна академія наук України; Інститут історії України. К., 2015. Вип. 11. С. 118–137.
- Райківський І. Я. Ідея української національної єдності в громадському житті Галичини XIX століття: монографія. Івано-Франківськ : Видавництво Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, 2012.
- Русь. Малоросія Україна: галицькі українці у пошуках власного імені (XIX – перша половина XX століть). Львів: Логос, 2021.